

Reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken

Landsbygdsdepartementet

2011-11-16

Dokumentbeteckning

KOM (2011) 625

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken

KOM (2011) 626

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter (förordningen om en samlad marknadsordning)

KOM (2011) 627

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stöd till landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU)

KOM (2011) 628

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 12 oktober 2011 lagförslag för den framtida inriktningen av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Kommissionen föreslår att GJP även fortsättningsvis ska bestå av en stark gemensam politik som är uppbyggd kring två pelare. Pelare I (direkt- och marknadsstöd) ska få ett större miljöfokus och fördelas mer rättvist mellan medlemsstaterna. Pelare II (miljö- och landsbygdsstöd) ska fokusera på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat.

Den allmänna svenska linjen är att det krävs fortsatt kraftfulla reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken som leder till väsentligt lägre utgifter, en ökad marknadsorientering och ett ökat relativt fokus på politiken för landsbygdsutveckling. Kommissionens förslag lever inte upp till detta.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade den 12 oktober 2011 lagförslag för den framtida inriktningen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Lagstiftningspaketet består av fyra huvudförordningar som inbegriper direktstöden, marknadsinstrumenten och politiken för landsbygdsutveckling. På rådsmötet 20-21 oktober skedde en första föredragning av kommissionen. Lagstiftningspaketet kommer att förhandlas under kommande år och beslut väntas fattas i början av 2013.

Kommissionens lagstiftningspaket grundar sig på ett meddelande från november 2010, "Den gemensamma jordbrukspolitiken mot 2020". Meddelandet följdes av diskussioner i rådet som avslutades i mars 2011 när det ungerska ordförandeskapet presenterade slutsatser som stöddes av en "kvalificerad majoritet" av rösterna i EU:s ministerråd. Även Europaparlamentet diskuterade meddelandet och antog en resolution i juni 2011.

1.2 Förslagets innehåll

Övergripande

Kommissionen föreslår att GJP även fortsättningsvis ska bestå av en stark gemensam politik som är uppbyggd kring två pelare. Pelare I (direkt- och marknadsstöd) ska få ett större miljöfokus och fördelas mer rättvist mellan medlemsstaterna. Pelare II (miljö- och landsbygdsstöd) ska fokusera på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat. Övergripande målsättningar för GJP är tryggad livsmedelsförsörjning inom EU och globalt, hållbart nyttjande av naturresurser samt dessutom bibehållandet av levande landsbygder, där jordbruket utgör kärnverksamheten och som skapar lokal sysselsättning.

Kommissionen föreslår en viss flexibilitet för medlemsstaterna att föra medel mellan GJP:s båda pelare. Medlemsstaterna kan välja att föra över högst 10 procent av direktstödet till pelare II. Överföring av medel från pelare II till pelare I är begränsad till högst 5 procent av landsbygdsprogrammets medel och endast tillämplig i de tolv medlemsstater med lägst direktstödsnivåer, däribland Sverige.

Direktstöd

Kommissionen föreslår en utjämning av direktstöden där medlemsstater med stödnivåer under 90 procent av EU:s genomsnitt ska tilldelas mer medel, motsvarande en tredjedel av skillnaden mellan nationell nivå och 90 procentsnivån. Denna tilldelning ska finansieras proportionellt av alla medlemsstater med stödnivåer över EU:s genomsnitt.

Kommissionen föreslår även en utjämning inom medlemsstaterna eller regioner. Huvudregeln är att alla stödrätter för grundstödet inom ett land eller en region ska ha samma värde redan år 2014. Medlemsstaterna kan dock välja att inledningsvis ta viss hänsyn till tidigare individuella stödrättsvärden. I sådana fall ska dock stödet vara utjämnat inom en medlemsstat eller region senast 2019.

Kommissionen föreslår att direktstödet ska delas upp i flera delar där merparten utgör ett grundstöd som är obligatoriskt och frikopplat från produktion. Därutöver öronmärks 30 procent till ett obligatoriskt grönt stöd med krav på miljöåtgärder och 2 procent till ett obligatoriskt särskilt tillägg till unga jordbrukare. Dessutom kan medlemsstaterna öronmärka 5 procent till områden med specifika naturliga begränsningar och ytterligare en andel till produktionskopplade stöd till regioner eller sektorer med särskilda problem. Medlemsstaterna ska också erbjuda ett förenklat alternativt stöd till små brukare. De i detta stycke nämnda delar av direktstödet beskrivs mer utförligt nedan.

Kommissionen föreslår att 30 procent av direktstödet avsätts till en förgröningspremie, kopplat till tre åtgärder som är obligatoriska för lantbrukarna att utföra. Alla lantbrukare inom ett land eller en region får samma premie per hektar. Följande åtgärder föreslås:

- krav på variation av grödor, minst 3 grödor varav den största på max 70 procent av arealen och den minsta på min 5 procent av arealen,
- krav på bevarande av permanenta gräsmarker (långliggande vallar, naturbetesmarker), max 5 procent minskning av arealen tolereras,
- upprättande av "ekologiska fokusområden", minst 7 procent av arealen (skydds zoner, landskapselement, träda etc.).

Lantbrukare med ekologisk produktion är direktkvalificerade för förgröningspremien och behöver inte utföra åtgärderna ovan.

Enligt kommissionens förslag ska medlemsstaterna avsätta max 2 procent av direktstödet till ett särskilt påslag till unga jordbrukare. Påslaget ska vara 25 procent per hektar upp till en maximal areal på 43 hektar. Stödet skall

komplettera startstöd m.m. i landsbygdsprogrammet. Personen skall vara under 40 år vid ansökan.

Kommissionen föreslår att upp till 5 procent av direktstödet kan öronmärkas till ett regionalt inkomststöd riktat till jordbrukare i områden med naturliga begränsningar. Medlemsstaterna ges stor flexibilitet att avgränsa vilka områden som ska tilldelas stöd.

Medlemsstaterna ges möjlighet att själva utforma produktionskopplade stöd till de flesta sektorer, undantaget gris och fjäderfä. Stödet ska endast ges till regioner eller sektorer med särskilda problem. Max 5 procent av direktstödet kan användas till produktionskopplade stöd. En högre kopplingsgrad kan beviljas om medlemsstater idag tillämpar förenklat gårdsstöd (SAPS), am- och dikobidrag eller någon gång under 2010-2013 haft en högre kopplingsgrad än 5 procent.

Kommissionen föreslår ett småbrukarstöd som utbetalas i form av en klumpsumma och som ersätter samtliga övriga direktstöd. Stödformen är undantagen från förgröningskrav och tvärvillkor. Stödet ska vara obligatoriskt för medlemsstaterna och frivilligt för lantbrukaren. Klumpsumman ska ligga på mellan 500-1000 euro. Stödet får maximalt utgöra 10 procent av direktstödet.

Kommissionen föreslår att stöd endast ska tilldelas "aktiva brukare". Enligt definitionen är man inte aktiv om ens direktstöd delat med intäkterna från annat än jordbruk är mindre än 5 procent. Regeln gäller ej för jordbrukare som erhåller mindre än 5 000 euro i direktstöd.

Kommissionen föreslår att ett progressivt stödtak ("capping") ska införas i direktstödet för att begränsa nivåerna för dem som idag erhåller mest stöd. För att företag med många anställda inte ska drabbas hårt föreslås att ett avdrag för alla lönekostnader ska ske innan reduktion av stöd görs. Förgröningspremien ska inte ingå i beräkningen av stödbeloppet som är föremål för "capping". Medlemsstaterna ska säkerställa att det inte sker någon uppdelning av företag för att undkomma capping.

Landsbygdsutveckling

Tre övergripande mål, vilket överensstämmer med nuvarande mål, föreslås för landsbygdsfonden: förbättrad konkurrenskraft inom jordbruket, hållbar förvaltning av naturresurser och klimatinsatser samt en balanserad territoriell utveckling. Tidigare programstruktur med fyra axlar och med krav på fördelning av EU-medlen på respektive axel försvinner. Istället föreslås sex obligatoriska EU-prioriteringar för att bättre överensstämja med Europa 2020-strategi. Dessa är:

- främja kunskapsöverföring och innovation inom jord- och skogsbruket,

- öka konkurrenskraften inom alla typer av jordbruk och öka jordbruksföretagets möjlighet att överleva,
- främja organisationen av livsmedelskedjan och riskhantering inom jordbruket,
- återställa, bevara och förbättra jord- och skogsbruksberoende ekosystem,
- främja resurseffektivitet och omställning till en koldioxidsnål och klimatanpassad ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn,
- främja social sammanhållning, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling i landsbygdsområden.

Dessa ovanstående sex prioriteringar ska gemensamt bidra till mål om ökad innovation samt miljö- och klimatanpassning. Alla landsbygdsprogram ska innehålla insatser för att möta de sex EU-prioriteringarna.

En särskild horisontell förordning, gemensam för landsbygds-, fiskeri- och strukturfonderna har presenterats av kommissionen. Syftet med denna förordning är att öka samordningen mellan fonderna bl.a. med hjälp av en gemensam strategi. Ett partnerskapskontrakt ska upprättas mellan medlemsstaterna och kommissionen om användningen av fondernas medel. I kontraktet ska ett antal milstolpar upprättas som anger programmets mål. Kontraktet ska innehålla en beskrivning hur fonderna ska nå målen i Europa 2020-strategin, institutionella arrangemang samt en indikativ budgetfördelning till respektive EU-prioritering. En s.k. resultatreserv inrättas där 5 procent av tilldelningen från respektive fond avsätts. Under 2019 ska en översyn genomföras av programmets måluppfyllelse i förhållande till milstolparna och reserven fördelas till de program eller prioriteter i respektive medlemsstat som kan visa goda resultat.

Den stora nyheten vad gäller landsbygdsprogrammet är en verktygslåda för riskhantering. Kraftiga prisvariationer anses vara ett hinder för jordbrukssektorns investeringar och riskerar därmed att försämra konkurrenskraften. Riskhanteringsinstrumenten innehåller åtgärder för både produktions- och inkomstrisker och omfattar såväl ett nytt verktyg för inkomststabilisering som stöd för försäkringslösningar och gemensamma fonder. Riskhanteringsinstrumenten är frivilliga för medlemsstaterna att tillämpa, men ingår i den obligatoriska EU-prioriteringen "främjande av livsmedelskedjans funktionssätt och riskhantering inom jordbruket".

Marknadsinstrumenten

Den huvudsakliga strukturen för marknadsinstrumenten är i stort sett oförändrad jämfört med nuvarande lagstiftning (förordning 1234/07). Stödåtgärderna för intervention, privat lagring, särskilda stöd för vissa

områden (skolfrukt, skolmjölk, driftsfond för frukt och grönt, programstöd för olivolja och programstöd för vin) samt reglerad handel via tullar, exportbidrag och licenser kvarstår med mindre förändringar. Kommissionen föreslår att sockerkvoterna avvecklas till 2015.

Utökade regler som styr producentorganisationernas verksamhet finns också med i det nya lagförslaget. Medlemsstaterna ska enligt förslaget erkänna producentorganisationer inom alla sektorer vars produkter regleras i förordningen.

Kommissionen föreslår även att en särskild reserv för kriser inom jordbrukssektorn ska inrättas. Den föreslås uppgå till 3,5 miljarder euro för perioden 2014-2020 och ska inte ingå i den fleråriga budgetramen. Krisreserven ska användas vid allvarigare marknadskriser och tillhandahålla stöd till jordbrukarna genom ett påskyndat förfarande.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett fullständigt harmoniserat politikområde.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslagets konsekvenser för EU-budgeten och statens budget diskuteras inom ramen för förhandlingen om EU:s nästa fleråriga budgetram. Den 29 juni 2011 presenterade kommissionen ett lagstiftningspaket för nästa fleråriga budgetram. Kommissionens förslag innebär en ökning av EU-budgetens totala utgifter med sju procent i reala termer. Med kommissionens förslag riskerar den svenska EU-avgiften att öka med i storleksordningen tio miljarder kronor per år som en direkt följd av den ökade åtagandenivån och de minskade rabatterna på EU-avgiften samt av lågt genomförande och utestående åtaganden från innevarande budgetram.

Budgeten för den gemensamma jordbrukspolitiken under utgiftsrubrik 2 av EU-budgeten föreslås uppgå till 371,7 miljarder euro. Detta är en minskning med 8 procent i reala termer jämfört med innevarande period. Till det kommer dock utgifter relaterade till jordbrukssektorn utanför utgiftsrubrik 2 motsvarande högst 15,2 miljarder euro. Sammantaget föreslås EU-budgetens jordbruksutgifter därför minska med 4 procent i reala termer jämfört med innevarande period.

Budgeten för pelare I föreslås uppgå till 281,8 miljarder euro för perioden 2014-20, detta är en minskning i reala termer med 8 procent. Budgeten för pelare II föreslås uppgå till 89,9 miljarder euro vilket är en minskning med 8 procent i reala termer.

Jordbruksutgifterna utanför utgiftsrubrik 2 fördelar sig på följande poster. En särskild krismekanism (katastrofreserv för jordbrukssektorn) som uppgår till 3,5 miljarder euro införs som jordbrukarna ska kunna utnyttja vid t.ex. allvarliga marknadsstörningar till följd av problem med säkra livsmedel. Globaliseringsfonden utvidgas till att omfatta även jordbrukare där ett tak föreslås vid 2,5 miljarder euro. Vidare öronmärks 4,5 miljarder euro för FoU inom jordbrukssektorn inom utgiftsrubrik 1. Därtill flyttas budgetposterna säkra livsmedel (2,2 miljarder euro) och livsmedelsbistånd till mindre bemedlade (2,5 miljarder euro) från jordbruksbudgeten till utgiftsrubrik 3 respektive 1.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Övergripande

Regeringen anser att det krävs fortsatt kraftfulla reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken som leder till väsentligt lägre utgifter och ökad marknadsorientering. Regeringens främsta målsättning är att minska utgifterna inom såväl pelare I som pelare II. Sverige ska vara en konstruktiv förhandlingspart i syfte att få så stort inflytande som möjligt över slutresultatet.

Regeringen anser att GJP ska förbli ett gemensamt politikområde och utformas i linje med principerna om subsidiaritet, proportionalitet och en sund ekonomisk förvaltning. Jordbrukspolitiken ska vara förenlig med politiken för global utveckling och ta hänsyn till utvecklingsländernas förutsättningar att förbättra tillväxten i jordbruket genom att bland annat bedriva handel och konkurrera på internationella marknader.

Regeringen förespråkar en högre ambitionsnivå vad gäller förenklingar av jordbrukspolitiken. Systemet är komplext och svårbegripligt i nuläget och detta utgör en börda för jordbrukarna. Förenklingar kan även innebära även kostnadsminskningar i den nationella budgeten.

Regeringen anser inte att kommissionens förslag lever upp till detta. De föreslagna minskningarna av GJP-budgeten är inte tillräckligt stora, det görs inga framsteg vad gäller marknadsorientering, föreslagna åtgärder har mycket begränsad miljönytta och innebär en ökad administrativ börda.

Direktstöd

Regeringen anser att direktstöden ska frikopplas helt, utjämnas genom att de högsta stöden sänks och på sikt fasas ut. Regeringen anser att kommissionens

förslag är för försiktigt när det gäller utjämning och helt otillräckligt när det gäller kopplade stöd.

Regeringen ställer sig positiv till idén om att direktstödet i större utsträckning ska riktas till aktiva brukare. Regeringen är dock negativ till föreslagen definition, eftersom den är allt för administrativt betungande och inte tillräckligt träffsäker då flertalet passiva brukare undantas. För svensk del är det viktigt att ett eventuellt nytt förslag är förenligt med WTO:s gröna box, dvs. är minimalt produktions- och handelsstörande.

Regeringen anser att det är angeläget att få en så stor miljöutväxling av satsade resurser inom GJP som möjligt, vilket i första hand ska ske inom ramen för pelare II. Regeringen är skeptisk till den s.k. förgröningen av direktstöden eftersom miljönyttan bedöms vara mycket begränsad samtidigt som stödet blir mer komplext och administrativt betungande att hantera. Kommissionens förslag på generella och paneuropeiska gröna kriterier för direktstöd är inte ett effektivt sätt att uppnå bättre miljöutväxling av GJP-budgeten. Det är mer effektivt med riktade och flexibla åtgärder motsvarande dagens landsbygdsprogram som kan anpassas efter nationella och regionala behov. Eftersom kommissionen har lagt ett förslag om att förgröna direktstöden avser regeringen dock att vara en konstruktiv förhandlingspart och verka för att systemet blir så enkelt och välfungerande som möjligt för att kostnaderna för administration och anpassning ska stå i proportion till miljöeffekten.

Avseende stödet till områden med naturliga begränsningar inom pelare I finns en risk med överlappning med motsvarande stöd inom pelare II. Regeringen anser att det är viktigt att stöd till områden med naturliga begränsningar, liksom särskilda stödformer för småbrukare samt unga jordbrukare, ska vara frivilliga för medlemsstaterna att tillämpa.

Regeringen är tveksam till kommissionens förslag om att införa stödtak, då detta enkelt kan kringgås genom en uppdelning av företag och därmed riskerar att bli ett ineffektivt verktyg. En sådan gräns leder till ökade administrativa kostnader och kan innebära att jordbruksföretagens strukturutveckling hämmas samtidigt som den önskade effekten uteblir.

Regeringen ställer sig positiv till den föreslagna flexibiliteten som medger att medlemsstaterna får besluta om överföringar från pelare I till pelare II. Däremot är regeringen kritisk till att också omvänd flexibilitet införs för vissa medlemsstater, d.v.s. att medel kan föras från pelare II till pelare I.

Landsbygdsutveckling

Inom ramen för en minskning av jordbruksbudgeten förespråkar regeringen åtgärder för landsbygdsutveckling som bidrar till att tillhandahålla kollektiva nyttigheter. Tillhandahållandet av gränsöverskridande kollektiva nyttigheter genom riktade åtgärder kommer även i fortsättningen att vara ett viktigt mål för EU och medlemsstaterna. Politiken ska utformas för att möta nuvarande

och framtida utmaningar och gemensamma insatser ska ge ett tydligt europeiskt mervärde.

Kommissionen förordar ökade satsningar på miljö, hållbar utveckling och innovation. Regeringen välkomnar denna inriktning och anser att styrning av medel inom landsbygdsprogrammet till miljöinsatser såsom biologisk mångfald, vattenkvalitet och klimat ska öka. Åtgärder inom landsbygdsprogrammet bör också bidra till att främja konkurrenskraft och tillväxt genom att stimulera innovationer samt till att stärka sambandet mellan forskning och tillämpning, vilket kan bidra till en ökad marknadsanpassning inom jordbrukssektorn. Regeringen anser att landsbygdsprogrammet ska få ett ökat fokus på sund djurhållning. Regeringen anser också att det finns skäl till att bibehålla jordbruksverksamhet i områden med naturliga begränsningar.

Regeringen anser att EU-prioriteringen ”främjande av livsmedelskedjans funktionssätt och riskhantering inom jordbruket” bör strykas eftersom kopplingen till Europa 2020-strategin är mycket svag. Regeringen är negativ till det föreslagna inkomststabiliseringsinstrumentet inom ramen för pelare II och förutsätter att åtgärden är förenlig med WTO:s regelverk för gröna boxen, begränsade i omfattning och frivillig för medlemsstaterna att tillämpa.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag om ett gemensamt strategiskt ramverk för struktur-, fiske- och landsbygdsutvecklingsfonderna, vilket bör öka synergierna och minska överlappning. Det är dock mycket viktigt att framtagandet av partnerskapskontrakt inte leder till en orimlig administration.

Marknadsinstrumenten

Regeringen anser att alla marknadsstöd, inklusive exportbidragen, bör fasas ut senast 2013. En utfasning av exportbidragen är i enlighet med EU:s åtagande inom ramen för Doharundan. Regeringen stödjer kommissionens förslag om att avveckla sockerkvoterna till 2015.

Regeringen är starkt kritisk till den särskilda krisreserv som ska stödja jordbrukssektorn vid plötsliga marknadskriser. Det är ett stort steg i fel riktning och en återställare av tidigare reformframsteg v.g. marknadsorientering.

Regeringen är även skeptisk till kommissionens förslag om att utvidga systemet med producentorganisationer till att gälla producenter av samtliga jordbruksprodukter som omfattas av den samlade marknadsordningen. Dessa åtgärder bör vara frivilliga för medlemsstaterna att införa.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

På rådmötet den 20 oktober 2011 fick medlemsstaterna tillfälle att ge sina initiala synpunkter på kommissionens förslag. Överlag var reaktionerna

kritiska på grund av den ökade administrativa börda som förslaget ger upphov till. Kritiken riktades i synnerhet mot direktstödsförordningen där förslagen om stödtag, definitionen av aktiva brukare och förgröningen av många ansågs öka komplexiteten utan att tillföra några ytterligare påtagliga mervärden. Flera medlemsstater ansåg att förslaget om förgröning riskerade att leda till försämrad konkurrenskraft och minskad livsmedelsproduktion. Många medlemsstater förordade ökad nationell flexibilitet, t.ex. vad gäller förslagen om unga jordbrukare, små brukare och delkomponenter inom förgröningen.

Alla medlemsstaterna framförde synpunkter kring förslaget om utjämning av direktstödet där medlemsstater med låga stödnivåer ansåg att förslaget var otillräckligt. Medlemsstater med höga stödnivåer ansåg å andra sidan att förslaget var för radikalt och argumenterade för att hänsyn måste tas till att kostnadsläget varierar mellan medlemsstaterna samt att fördelningen av pelare II-medel måste diskuteras samtidigt.

Förslaget om ny landsbygdsförordning bemöttes förhållandevis positivt. Många medlemsstater välkomnade fokus på miljö, klimat och innovation samt införandet av en verktygslåda för att hantera risker. Många medlemsstater välkomnar förslaget om ett gemensamt strategiskt ramverk och partnerskapskontrakt även om oro fanns för den administration förslaget kan medföra.

Flertalet medlemsstater var positiva till förslaget för marknadsinstrumenten. Några av de mer reformsinnade länderna argumenterade för ytterligare marknadsorientering och att marknadsinstrumenten endast ska tillämpas vid reella marknadskriser. Skilda uppfattningar fanns avseende förslaget om att fasa ut sockerkvoterna till 2015. Flertalet medlemsstater var positiva till att utvidga systemet med producentorganisationer.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte sänts ut på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ordinarie lagstiftningsförfarande. I rådet tas beslut med kvalificerad majoritet.

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Regeringen delar denna bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att diskuteras i rådet och i Europaparlamentet under kommande år och beslut väntas fattas under våren 2013.

4.2 Fackuttryck/termer

Jordbrukspolitikens pelare I: Direktstöd och marknadsinstrumenten.

Jordbrukspolitikens pelare II: Stöd för landbygdsutveckling.

Direktstöd: Generella stöd till jordbrukare vars syfte främst är att säkerställa viss inkomst i lantbruket. Direktstöden utgör cirka 70 procent av budgeten för den gemensamma jordbrukspolitik (GJP). Stödet kan antingen vara frikopplat eller produktionskopplat.

Frikopplat stöd: Direktstöd som är frikopplat från produktion. Syftet med stödet är främst att stabilisera lantbrukarnas inkomster. Stödsumman som betalas ut är oberoende av vad jordbrukaren odlar och vilka kvantiteter som produceras. Stödet betalas ut även om lantbrukaren väljer att avstå från produktion. Ett exempel på ett frikopplat stöd är gårdsstödet.

Kopplat stöd: Produktionsstöd eller arealstöd knutet till en viss typ av sektor. Stödsumman är vanligtvis kopplad till mängden som produceras.

Stödrätt: Det frikopplade gårdsstödet betalas ut baserat på stödrätter. Varje stödrätt har ett värde och stödrätten aktiveras då den kopplas till ett hektar stödberättigad areal.

Intervention: Del av marknadsstödet. Utbudsstyrande åtgärd som innebär att produktionsöverskott på marknaden köps upp till garantipris av offentliga interventionsorgan för att hållas i lager. De lagrade produkterna kan denatureras, användas för humanitära ändamål eller säljas igen av kommissionen.

Privat lagring: Prisstabiliserande åtgärd motsvarande intervention, med den skillnaden att överskottet lagras hos en privat aktör som får stöd för sina lagringskostnader inom ramen för ett lagringskontakt ingånget med interventionsmyndigheten.

Producentorganisationer: Producentorganisationer bildas på initiativ från producenterna själva och kan till exempel ha som syfte att anpassa produktionen till efterfrågan, koncentrera utbudet, optimera produktionskostnaderna eller stabilisera priserna. De finns idag inom sektorerna humle, frukt och grönsaker, olivolja och silkesodling samt vin.

Riskhanteringsinstrument: Åtgärder för att begränsa pris- och produktionsriskers inkomstpåverkan.